

DEMOKRATI OCH MILJÖ

Ann-Marie Ljungberg

DEMOKRATI OCH MILJÖ

Ann-Marie Ljungberg

Under en vecka i december 2019 dominerades nyhetsflödet av tre problematiska händelser 1. klimattoppmötet i Madrid, 2. Boris Johnsons storseger i Storbritanniens val och 3. här i Sverige: opinionsmätningar som visade att Sverigedemokraterna nu går framåt ännu mer.

De ovanstående tre nyheterna hänger ihop - det handlar om de demokratiska processerna.

De flesta är överens om att COP25 var en besvikelse. Sammanfattningsvis har Parisavtalet försvagats¹, och enligt FNs egen rapport över utsläppsgapet verkar det som om 1,5-gradersmålet håller på att hamna utom räckhåll². Indien och Kina var ovilliga att visa sina data. Men det var fler länder än Indien och Kina som satte sig på tvären³, framför allt USA, Saudiarabien, Brasilien och Australien. Av dessa länder är alla utom Kina och Saudiarabien demokratier. Det borde innebära att majoriteten av befolkningen i dessa länder inte tror på klimatförändringarna eller inte vill göra någonting åt dem, och att det var folkets vilja som återspeglades i ländernas ställningstaganden under COP25. Men så är det inte.

Enligt en undersökning som The Guardian den 18 september 2019⁴, refererar till, tror i USA 46 procent helt och hållet och 21 procent delvis på klimatförändringar och att de är orsakade av människan. Endast sju procent är helt eller delvis övertygade om att det inte pågår klimatförändringar eller att de inte är orsakade av människan, Donald Trump är president och landet har lämnat Parisavtalet. En

¹ Annika Digreus: "Lövin: Stort bakslag för Parisavtalet", Sveriges Radio, P1, 10 december 2019

² COP25: Key outcomes agreed at the UN climate talks in Madrid, <https://www.carbonbrief.org/cop25-key-outcomes-agreed-at-the-un-climate-talks-in-madrid>

³ Calle Elfström: "COP25 klarade sig undan kollaps med en hårsån", SVT, 15 december 2019

⁴ Matthew Taylor, Climate crisis seen as 'most important issue' by public, poll shows, The Guardian, 18 september 2019

annan undersökning i The Guardian den 25 november 2019⁵ uppskattar att i Australien - innan de enorma bränderna som sedan bröt ut - var 61 procent av befolkningen övertygade om att det sker klimatförändringar och att dessa är orsakade av människan. Scott Morrison är Australiens premiärminister och han har hittills vägrat att genomföra åtgärder som handlar om klimatet. I Brasilien är situationen mest extrem, eftersom 87 procent av befolkningen är helt eller delvis övertygade om att klimatförändringarna sker och att de är orsakade av människan. Bara 11 procent tror inte på klimatförändringarna. Ändå har befolkningen i Brasilien valt Jair Bolsonaro, en känd klimatförnekare, till president. Jair Bolsonaro är inte bara ovillig att samarbeta, han bidrar dessutom till klimatförändringarna genom att tillåta och försvara skövlingen av Amazonas. Detta medan opinionssiffrorna för att åtgärda klimatproblemen rusar uppåt över hela världen. Marina Povitikina och Bo Rothstein i Social Europe 17 december 2019⁶ skriver, med hänvisning till en rapport av Malcolm Fairbrother med kollegor vid Umeå Universitet⁷, att de allra flesta européer, 78 procent, tror att människan står bakom klimatförändringarna och är oroade över konsekvenserna.

Folkomröstningen om Storbritanniens utträde ur EU 2016 och valet i Storbritannien i december ställer oss inför ett liknande problem. Det finns en diskrepans mellan folkets vilja och den politik som förs i demokratier som bottnar i att makten visserligen ska utgå ifrån folket, men att det samtidigt måste finnas någon som tar ansvar för de beslut som tas, eftersom "folket" är en abstrakt enhet som inte kan hållas ansvarigt - ett folk kan ju till exempel inte tvingas avgå eller väljas bort om ett beslut visar sig vara taget på felaktiga grunder. Det är bland annat därför vi har representativ demokrati och inte direktdemokrati.

Ett exempel på direktdemokrati är folkomröstningar. Göran Rosenberg pratade om detta den 3 juli 2016 i God morgon världen i P1. Enligt honom är kopplingen mellan beslut och ansvar upphävd i folkomröstningar. *"I en folkomröstning uppmanas folket att för ett kort ögonblick kliva upp på scenen och fatta sitt enstaviga beslut, ja eller nej, ut*

⁵ Kathrine Murphy: More voters think Australia not doing enough on climate, Guardian Essential poll shows, The Guardian 25 november 2019

⁶ Marina Povitikina och Bo Rothstein, Climate policy, 'just transition' and the quality of government, Social Europe 17 december 2019 <https://www.socialeurope.eu/climate-policy-just-transition-and-the-quality-of-government>

⁷ Fairbrother, Malcolm, Johansson Sevå, Ingemar, Kulin, Joakim Political trust and the relationship between climate change beliefs and support for fossil fuel taxes: Evidence from a survey of 23 European countries, Science Direct, 2019

eller in, för att sedan kliva ner igen utan att lämna någon efter sig, allraminst någon att ställa till svars.

Det här blir särskilt tydligt när folket fattar fel beslut, dvs ett annat beslut än vad de valda politiker som utlyste folkomröstningen hade hoppats på och räknat med, och som de därför inte helt självklart vill eller kan ta ansvar för.”⁸

Daphne Halikiopoulou skriver i Social Europe 19 november 2019⁹ om den långa och svåra brexitprocessen i Storbritannien att två konkurrerande visioner av demokrati står emot varandra. Den ena visionen är populistisk, och lockar med folkets suveränitet och försäkringar om att beslut som fattats underifrån är överlägsna alla andra typer av beslut. Den andra är representativ och försvarar legitimiteten hos de offentliga institutionerna. När det gäller brexitomröstningen var det också, precis som Göran Rosenberg skriver, stora problem med att hitta någon som tog ansvar för folkets beslut, och ens klarade att genomföra utträdet ur EU (som i skrivande stund, februari 2020, bara har genomförts till hälften).

Demokrati innebär att makten utgår ifrån folket. Det borde betyda att de beslutsfattare som sitter vid makten är de som bäst representerar folkets vilja. Men så är det alltså inte alltid, inte ens om demokratin är av en välfungerande sort som till exempel i Australien¹⁰. En av orsakerna till att demokratier ofta misslyckas med att driva frågor som utgår ifrån folkets vilja (som i fallen ovan) kan vara att det inte alltid är så lätt att veta vad som verkligen är folkets vilja, vilket för oss till frågan om Sverigedemokraternas framgångar. De har under flera val haft mellan tio och tjugo procent av rösterna. Ändå har de, fram till ungefär nu, uteslutits från de flesta politiska samarbeten på riksnivå, medan, som jämförelse Liberalerna, som har långt färre väljare, har varit inbjudna till de flesta samarbeten, både till höger och vänster. Var det folkets vilja? Jo, faktiskt – nämligen om man betänker att Sverigedemokraterna är det parti som flest svenskar under lång tid har sagt att de *inte* vill ha i en regering. Så andelen svenskar som inte ville ha SD i en regering har varit större än den andel svenskar som ville ha SD i en regering. Det här har aldrig synts i valresultaten, men partierna har varit tvungna att ta hänsyn till det ändå, för att inte själva förlora de väljare som inte ville se samarbete med SD. Därav den långa och problematiska, men samtidigt mycket demokratiska,

⁸ Göran Rosenberg, den 3 juli 2016 i God morgon Världen i P1

⁹ Daphne Halikiopoulou, Social Europe, 19 november 2019

¹⁰ Democracy by Max Roser, <https://ourworldindata.org/democracy>

processen att bilda en regering efter valet 2018. Nu är situationen troligen annorlunda. Det verkar som om en majoritet av de svenska väljarna kan tänka sig samarbete med Sverigedemokraterna. Flest i högerblocken, men det verkar finnas viss acceptans för samarbete även i mitten och vänsterblocket, enligt en artikel i Expressen 21 oktober 2019¹¹.

Men de allvarligaste problemen med folkviljan och demokratin just nu återspeglas i miljöfrågorna, vilket var tydligt särskilt i problemen under COP25, men även i andra sammanhang där beslut om miljön ska tas. Det handlar kanske mest uppenbart om klimatet, och frågan om varför en så stor del av befolkningen i de demokratier som nämndes ovan är övertygade om att klimatförändringar sker, medan deras folkvalda ledare är klimatförnekare. Vi har faktiskt samma problem här i Sverige. Det handlar om Sverigedemokraterna.

Det spelar i praktiken inte så stor roll om Sverigedemokraterna verkligen är större än Socialdemokraterna, det viktiga är att de är stora, större än Moderaterna. Ungefär 60 procent av Sveriges befolkning röstade borgerligt i valet 2018. Poängen är – vilket har varit tydligt under en tid – att det finns en risk att Jimmie Åkesson blir nästa statsminister. Om man föreställer sig att det vore val i dag¹², skulle Vänstern, Socialdemokraterna och Miljöpartiet tillsammans få ungefär 38 procent av rösterna, medan SD, M och KD skulle få ungefär 48 procent. Liberalerna skulle falla utanför (med bara 3,5 procent) medan Centern kan välja att stötta antingen höger- eller vänsterfalangen. En socialdemokratiskt ledd regering till och med av det svaga slag vi har haft efter januariöverenskommelsen blir omöjlig. Detta är vad väljarna (enligt samma undersökning) vill, det är folkets röst, och mycket svårt att argumentera emot om man betraktar sig som anhängare av demokratiska styrelseskick. Efter att rösterna är räknade under ett svenskt nationellt val, får partiledaren för det största partiet frågan om att bilda regering. Om det blir Socialdemokraterna kommer frågan att gå till Stefan Löfven. Men med endast 38 procent av tänkbart sammanlagt stöd (MP och V, eller MP och C), kommer han inte att kunna sätta ihop en regeringsduglig regering. Då går talmannens fråga över till partiledaren för det näst största partiet, vilket kanske blir Jimmie Åkesson. Kanske säger M och KD ja till att ingå i en sverigedemokratiskt ledd regering. Då blir Jimmie Åkesson statsminister. Kanske säger de nej till en sverigedemokratiskt ledd regering och kanske kan de då själva bilda regering tillsammans med SD (det troligaste alternativet).

¹¹ Arne Lapidus, Väljarnas dom: Rätt att samarbeta med SD, Expressen 21 oktober 2019

¹² SVT/Novus: SD är största parti, SVT, 19 december 2019

Och om Centern, passivt eller aktivt bestämmer sig för att stötta M-, SD- och KD-samarbete, kommer detta samarbete dessutom att få majoritet i riksdagen. I vilket fall som helst kommer SDs roll i nästa regering att bli avgörande, kanske med Martin Kinnunen, Mattias Karlsson, Paula Bieler och Richard Jomshof som ministrar, Jimmie Åkesson kanske som statsminister.

Intressant blir det då att slänga ett öga på vad sverigedemokratiska väljare, och även sverigedemokratiska representanter tycker, om till exempel Parisavtalet, och jämföra med vad svenskar generellt tycker.

Det finns opinionsundersökningar som visar att endast två procent¹³ av Sveriges befolkning tycker att pratet om klimatförändringar är överdrivet, medan 86 procent är övertygade om att det är människan som orsakar klimatförändringarna. Bland SD-väljare tror 12 procent inte på klimatförändringarna. Men det allvarligaste problemet är kanske att både Jimmie Åkesson och Martin Kinnunen, som är Sverigedemokraternas talesperson i miljö- och klimatfrågor, vill att Sverige drar sig ur Parisavtalet¹⁴. Som tur är, är chanserna för att Sverige skulle dra sig ur Parisavtalet, ens under en Sverigedemokratisk regering, små. Varken Moderaterna och Kristdemokraterna har några planer åt det hållet. Men när vi vet det, måste vi fråga oss igen, hur det kan bli så att en befolkning i vilken en majoritet tror på klimatförändringarna och att de är skapade av människan, ändå riskerar att få en demokratiskt vald statsminister som tycker att Sverige ska lämna Parisavtalet.

En förklaring är förstås att väljarna genom samma röstsedel inte bara röstar om klimatet eller miljön, utan även om sina egna villkor, kanske främst de ekonomiska. Ekonomin är ett skäl för till exempel många brasilianer att rösta för Bolsonaro, och det blir uppenbart utifrån de brasilianska opinionssiffrorna att många har röstat på Bolsonaro *samtidigt* som de oroar sig över klimatförändringarna och orsakerna till dem. De demokratiska problemen finns alltså inom individer, inte bara mellan grupper i befolkningen. Folkets vilja blir svårare än någonsin att greppa.

¹³ Till exempel Klimatfrågan polariserar – och provocerar, SVT, 17 september 2019, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/klimatfragan-polariserar-och-provocerar>

¹⁴ Agnes Laurell: Martin Kinnunen (SD) om Parisavtalet: Vi visste inte vad det krävde av oss, SVT, 18 december 2017, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/martin-kinnunen-sd-om-parisavtalet-vi-visste-inte-vad-det-kravde-av-oss>

Det framgår också i rapporten som Povitikina och Rothstein hänvisar till, att samtidigt som en förkrossande majoritet av befolkningen i de europeiska länder som har undersökts oroar sig över klimatförändringarna, stöder bara en minoritet (33 procent) höjda skatter på fossila bränslen. Författarna till rapporten som det hänvisas till (Fairbrother med kollegor) menar att diskrepansen mellan oron över klimatet och motståndet mot effektiva åtgärder handlar om tillit till beslutsfattarna. I länder där tilliten till beslutsfattare är stor kan fler tänka sig skatter på koldioxid, i länder där tilliten är låg kan färre tänka sig det. I Sverige har vi bland den högsta tilliten i världen både till varandra och till institutioner¹⁵. I en bok från 2017 av institutet för mediastudier, "Misstron mot medier"¹⁶, skriver Ulrika Andersson och Lennart Weibull att Sverige traditionellt har präglats av stort samhällsförtroende. (Ändå kommer rapporter ibland om att misstron ökar även här. Denna misstro är särskilt vanlig bland Sverigedemokrater och den misstro som Sverigedemokrater hyser verkar öka utan att detta behöver betyda att misstron generellt bland svenskar ökar.)

Det verkar stämma, sett till att vi faktiskt i Sverige har lyckats med att införa en koldioxidskatt, även om det under senare tid har förekommit protester även här (bensinupproret) och en del av protesterna var legitima, särskilt de som kom från personer i glesbygd och som är beroende av bil för exempelvis tillgång till skola, arbete eller sjukvård. Men för att förklara hur det kommer sig att Sveriges nästa regeringsbildande parti ändå mycket väl skulle kunna vara ett parti som vill lämna Parisavtalet trots den stora oro för klimatet som befolkningen känner, krävs det alltså mer än att hänvisa till att tilliten brister. Socialdemokraternas väljarsiffror har gått stadigt nedåt under lång tid och över hela Europa och det har lagts ofantligt mycket tid och möda på självransakan. Självkritik är nödvändigt, vi skulle inte komma någonstans utan självkritik i den här situationen, men det finns en gräns även för nyttan med självkritik. Hur mycket vi än rannsakar oss själva, lyckas vi ju inte hejda strömmen från Socialdemokraterna eller strömmen till Sverigedemokraterna. Väljarströmmen går alltså *från* ett parti som aktivt arbetar med miljön och *till* ett som vill lämna Parisavtalet. Förklaringen till detta måste sökas på flera håll än ideologiska brister och medborgarnas tillit. Mitt förslag är att det allvarligaste skälet till Sverigedemokraternas framgångar (om än inte lika säkert

¹⁵Esteban Ortiz-Ospina och Max Roser - "Trust", 2019. *Published online at OurWorldInData.org.*
<https://ourworldindata.org/trust>

¹⁶ Misstron mot medier, Institutet för mediastudier, 2017, s 52

till Socialdemokraternas förluster av sympatisörer, men troligen det också) handlar om högerpopulismen och internet.

Det finns många olika varianter av högerpopulism, men med få undantag är de alla klimatskeptiker eller klimatförnekare och i många fall främjas de av internetsajter som sprider desinformation¹⁷. Benjamin Krämer skriver, i en rapport om högerpopulism och nätanvändning, att plattformar på nätet tillhandahåller miljöer i vilka individer kan socialiseras in i högerpopulistisk världsåskådning, tillgodogöra sig högerpopulistiska metoder, symboler och livsstil. ”Användarna kan hitta koncept och tolkningar av sociala fenomen som leder till en kristallisering av tidigare latent, mindre specifika och entydiga attityder och klagomål” (min översättning). Dessutom täcker denna sorts sociala medier händelser och ämnen som har valts ut och hanterats på ett sätt som bekräftar den ideologiska tanken. Krämer skriver också att många personer som har känt sig socialt utsatta kan hitta internetsajter som talar för att allt går utför och ibland även för konspirationer bland myndigheter och institutioner. “Medan användarna tar till sig åskådningar, symboler och sätt att agera från högerpopulism som en del av deras livsstil och identitet och presenterar dem på nätplattformar, kan ideologin verka mer trovärdig, livskraftig och attraktiv för andra”.¹⁸

Det är nog inte helt osannolikt att högerpopulismen med internets hjälp fungerar som en lavin, som växer av sin egen kraft, och drar till sig sympatisörer i en strid ström medan vi andra är upptagna av att rannsaka oss själva eller vår ideologi, och att högerpopulismen därmed också bidrar till att krångla till det redan glidande begreppet ”folkviljan” ännu mer.

För vad gör högerpopulismen egentligen med folkviljan? Innebär de högerpopulistiska internetforumen att de personer som ändå skulle rösta

¹⁷Political misinformation found to be related to support for right-wing populism in Europe, 20 januari 2020, <https://www.miragenews.com/political-misinformation-found-to-be-related-to-support-for-right-wing-populism-in-europe/> och Weiss, Andrew P. et al. Surveying fake news: Assessing university faculty's fragmented definition of fake news and its impact on teaching critical thinking, International Journal for Educational Integrity, 2020 <https://edintegrity.biomedcentral.com/articles/10.1007/s40979-019-0049-x>

¹⁸ Krämer, Benjamin, Populist online practices: the function of the Internet in right-wing populism, Taylor & Frances Online, 2017

högerpopulistiskt syns och hörs på ett sätt som de inte gjorde innan de sociala medierna fanns? Eller är det faktiskt så att internetforum också bidrar till att omvända människor som inte annars skulle ansluta sig till högerpopulistiska organisationer? Klart är att utan internet skulle de inte kunna samlas och organisera sig på det sätt som de har lyckats med idag.

Det är svårt att se någon bra och effektiv lösning på det här. Det föreslås ibland att vi, för demokratins skull, måste se oss om efter lösningar som begränsar spridningen av framför allt desinformation i högre grad än nu. En del har redan gjorts, det handlar om att framför allt Google har stoppat reklam till nätsiter som till exempel *Sambällsnytt*. Det är också tveksamt om det ens skulle gå att blockera spridning av desinformation tillräckligt effektivt. De sociala medierna har ett värde som måste bevaras också, av många skäl. I mitt eget flöde på sociala medier dök till exempel, samma vecka som valet i Storbritannien, COP25 och nyheten om att Sverigedemokraterna numera är det största partiet, Greta Thunberg upp med fem klimattips som går att utföra på individnivå. 1. Läs på och försök förstå klimatkrisens innebörd. 2. Sprid information till andra, prata med andra, diskutera ämnet 3. Sluta flyga 4. Bli vegan 5. Sluta köpa nya saker om det inte är absolut nödvändigt eller köp Second Hand¹⁹.

Ingen av hennes punkter berör förstås frågan om hur en konstruktiv politik för att motverka klimatkrisen skulle kunna se ut men det kan ändå vara en liten tröst, även om jag personligen skulle sätta punkten ”bli vegan” högre än ”sluta flyga”. Och punkten som handlar om att prata med andra om klimatet är vi nog många som tycker att vi har försökt, så många gånger och så mycket. Precis som Greta Thunberg, är jag övertygad om att det vi gör på individnivå inte kommer att räcka. Det är ändå bra att Greta Thunberg håller sig på individnivå – att avhålla sig från politiska ställningstaganden är hennes styrka som opinionsbildare. Men alla som är partipolitiskt aktiva har en svår uppgift framför sig: dels måste vi lyckas med att skapa en effektiv miljöpolitik, och dels måste denna miljöpolitik vara något som folket vill, vi måste helt enkelt lyckas välja de politiker som genomför besluten om miljön, i stället för den andra sorten. Det räcker alltså inte bara med att komma på bra lösningar, det verkliga problemet visar sig vara själva genomförandet av lösningarna – och problemet gäller, vilket blir tydligt i exemplen ovan, även om vi är i majoritet.

¹⁹ Greta Thunbergs fem bästa tips för klimatet, Expressen 16 december 2019, <https://www.expressen.se/tv/klimat/greta-thunbergs-basta-tips-for-klimatet/>

Men i det här - som det kan tyckas - mörkret, finns det ljuspunkter, inte minst när det gäller EU och deras nya gröna giv, som har godkänts av europeiska rådet och EU-parlamentet. Och inte minst att Alice Bah Kuhnke precis har blivit ordförande i den grupp i EU-parlamentet som ska utveckla planen för den gröna given. Och medan vi arbetar för att tänka ut de demokratiska reformer som kommer att behövas på det politiska planet, och på att lyckas genomföra dem, vilket troligen blir den allra svåraste och samtidigt allra viktigaste uppgiften, kan Greta Thunbergs tips om vad man kan göra som individ hjälpa, kanske just det där tipset som verkade minst handgripligt och konkret, om att vi ska prata med varandra. På internet och på så många internetsajter vi orkar, men även i världen utanför internet. Prata med varandra på alla sätt vi mäktar med. Vi som jobbar på att undvika en klimatkatastrof är ju ändå så väldigt många.

Källor:

Annika Digréus, Lövin: Stort bakslag för Parisavtalet, Sveriges Radio, P1, 10 december 2019

COP25: Key outcomes agreed at the UN climate talks in Madrid, <https://www.carbonbrief.org/cop25-key-outcomes-agreed-at-the-un-climate-talks-in-madrid>

Calle Elfström, ”COP25 klarade sig undan kollaps med en hårsån”, SVT, 15 december 2019

Matthew Taylor, Climate crisis seen as 'most important issue' by public, poll shows, The Guardian, 18 september 2019

Kathrine Murphy: More voters think Australia not doing enough on climate, Guardian Essential poll shows, The Guardian 25 november 2019

Marina Povitikina och Bo Rothstein, Climate policy, 'just transition' and the quality of government, Social Europe 17 december 2019 <https://www.socialeurope.eu/climate-policy-just-transition-and-the-quality-of-government>

Fairbrother, Malcolm , Johansson Sevä, Ingemar, Kulin, Joakim Political trust and the relationship between climate change beliefs and support for fossil fuel taxes: Evidence from a survey of 23 European countries, Science Direct, 2019

Göran Rosenberg, 3 juli 2016 i God morgon Världen i P1

Daphne Halikiopoulou, Social Europe 19 november 2019

Democracy by Max Roser, <https://ourworldindata.org/democracy>

Arne Lapidus, Väljarnas dom: Rätt att samarbeta med SD, Expressen 21 oktober 2019

SVT/Novus: SD är största parti, SVT, 19 december 2019

Klimatfrågan polariserar – och provocerar, SVT, 17 september 2019,
<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/klimatfragan-polariserar-och-provocerar>

Agnes Laurell: Martin Kinnunen (SD) om Parisavtalet: Vi visste inte vad det krävde av oss, SVT, 18 december 2017, <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/martin-kinnunen-sd-om-parisavtalet-vi-visste-inte-vad-det-kravde-av-oss>

Esteban Ortiz-Ospina och Max Roser - "Trust", (2019), *Published online at OurWorldInData.org*,
<https://ourworldindata.org/trust>

Misstron mot medier, Institutet för mediastudier, 2017
Political misinformation found to be related to support for right-wing populism in Europe, 20 januari 2020,
<https://www.miragenews.com/political-misinformation-found-to-be-related-to-support-for-right-wing-populism-in-europe/>

Weiss, Andrew P. et al. Surveying fake news: Assessing university faculty's fragmented definition of fake news and its impact on teaching critical thinking, *International Journal for Educational Integrity*, 2020 <https://edintegrity.biomedcentral.com/articles/10.1007/s40979-019-0049-x>

Krämer, Benjamin, *Populist online practices: the function of the Internet in right-wing populism*, Taylor & Frances Online, 2017

Uppförandekod mot desinformation: EU-kommissionen noterar onlineplattformarnas ansträngningar inför EU-valet,
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/STATEMENT_19_2570

Greta Thunbergs fem bästa tips för klimatet, Expressen 16 december 2019,
<https://www.expressen.se/tv/klimat/greta-thunbergs-basta-tips-for-klimatet/>

Om författaren

Ann-Marie Ljungberg sitter i redaktionen för Tankeverksamheten inom Arbetarrörelsen i Göteborg. Hon är utbildad biologi och har arbetat som författare och frilansskribent.

Författarna svarar själva för framlagda uppfattningar och slutsatser i Tankeverksamhetens skrifter.

© 2019 Tankeverksamheten inom arbetarrörelsen i Göteborg

Webb: www.tankeverksamheten.se

E-post: redaktion@tankeverksamheten.se

Redaktion: Ann-Marie Ljungberg, Örjan Nyström, Cecilia Dalman Eek och Staffan Lindström

Tidigare utgivet av Tankeverksamheten

2011

1. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Ny strategi för jämlikhet* (september 2011)
2. Anna Johansson, *Obligatorisk valfrihet? Nej tack!* (november 2011)
3. Gösta Esping-Andersen, *Att investera i barn och utjämna livschanser* (november 2011)
12. Kerstin Littke, *Förutsättningar för framtidens livslånga lärande i Sverige* (juni 2012)
13. Anders Nilsson, *Underbara dagar framför oss: Om sociala investeringsstrategier med barnperspektiv för hållbar storstadsutveckling i kunskapssambället* (juli 2012)

2012

4. Sofia Jonsson, *Trafficking i Europa* (januari 2012)
5. Erik Bengtsson, *Varför är fackföreningsrörelsen så svag i USA?* (januari 2012)
6. Johan Lönnroth, *Fragment av en hegeliansk historieskrivning över nationalekonomi ur svensk horisont* (februari 2012)
7. Roland Kadefors, *Jobba till 75? Om ålder, arbete och pensionering* (mars 2012)
8. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Ungdomsarbetslösheten i Sverige och Leerwerkpflicht i Nederländerna* (april 2012)
9. Anna-Lena Lodenius & Mats Wingborg, *Arbetarrörelsen och hotet från högerpopulisterna* (april 2012)
10. Erik Bengtsson, Jack Rolka & Fredrik Stähle, *Arbetsmiljörapport* (maj 2012)
11. David Ljung, *Nya tider – nya jobb: Utmaningar och utvecklingsvägar i jobbpolitiken* (juni 2012)
14. Christer Thörnqvist & Charles Woolfson, *Upphandlingar och nerköp: Om lagstadgad social dumpning i byggnadsbranschen* (september 2012)
15. Johan Büser & Anna Johansson, *Ett förslag till socialdemokratisk handlingslinje mot riskkapitalister i välfärden* (september 2012)
16. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Dags att skrota "full sysselsättning"?* (november 2012)
17. David Ljung, *Är vi smarta nog för de nya jobben?* (november 2012)
18. Anders Nilsson, *Nystartszoner – möjligheter, hot eller retoriskt slag i luften?* (november 2012)
19. Delvin Arsan, Tor Gustafsson & Stig-Björn Ljunggren, *Gläntan i skogen – om socialdemokratins utmaningar i en ny tid* (december 2012)

2013

20. Erik Bengtsson, Sören Mannheimer, Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Att skifta överskottet i bytesbalansen till*

- inhemska investeringar* (januari 2013).
21. Ingvar Johansson, *Välfärdskapitalism med jämlikhetsnorm?* (februari 2013)
 22. Gösta Esping-Andersen, *Jämlikhet med en lycklig bourgeoisie: Den socialdemokratiska vägen till jämlikhet* (mars 2013)
 23. David Ljung, *Har vi råd att inte satsa mer på jämställdhet?* (mars 2013)
 24. Lars Ag, Bo Elmgren, Helmuth Föll, Sune Gidgård & Stig Lahti, *Arbetsförsäkring åt alla!* (april 2013)
 25. Peter S. Adler, *Det dynamiska förhållandet mellan kodifierad och icke-kodifierad kunskap* (april 2013)
 26. Anders Nilsson, *Att förstå världen* (juli 2013)
 27. Sandrine Bony, Bjorn Stevens, Isaac Held, John Mitchell, Jean-Louise Dufresne, Kerry Emanuel, Pierre Friedlingstein, Stephen Griffies & Catherine Senior, *Koldioxid och klimat: Perspektiv på en vetenskaplig bedömning* (augusti 2013)
 28. Erik Bengtsson, Jack Rolka & Fredrik Ståhle, *Organisera eller rekrytera? En rapport om facklig förnyelse* (september 2013)
 29. David Ljung, *Kina – risk eller räddning för jobben i Sverige och Europa?* (oktober 2013)
 30. Anna Johansson, Linus Glanzelius, Jan Nilsson, Olle Ludvigsson, Pasi Sahlberg & Anders Nilsson, *Tre texter om skolan* (december 2013)
- ## 2014
31. Sheri Berman, *Socialdemokratin och skapelsen av allmänintresset* (januari 2014)
 32. David Ljung, *Vad kan vi vinna på att göra de sjuka jobben friska?* (mars 2014)
 33. Johan Lönnroth & Jimmy Sand, *Den svenska vänsterns historia* (april 2014)
 34. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Det polytekniska bildningsidealet och den tredje industriella revolutionen* (maj 2014)
 35. Colin Crouch, *Från defensiv till offensiv och framåtsyftande socialdemokrati* (juni 2014)
 36. Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Istället för valanalys* (september 2014)
 37. Örjan Nyström, *Två essäer* (oktober 2014)
 38. Anders Nilsson, *Läget i världen* (december 2014)
- ## 2015
39. Ann-Sofie Hermansson, Anne-Marie Lindgren, Anders Nilsson, Örjan Nyström, Christer Persson & Levi Svenningsson, *För en jämlikhetsutredning* (februari 2015)
 40. David Ljung, *Mer frihandel = fler jobb? Sysselsättnings effekter av ett frihandelsavtal mellan EU och USA* (mars 2015)
 41. Ingvar Johansson, *Globalisering och förtjänst – fallet Zlatan* (april 2015)
 42. Cecilia Dalman Eek, *Kris i befolkningsfrågan? Om urbanisering och jämlikhet* (maj 2015)

43. Sven Bremberg, *Förskolan, barnen och framtiden* (juni 2015)
44. Ann-Sofie Hermansson, Ingvar Johansson, Anders Nilsson & Örjan Nyström, *Sommarlektyr: Om Grekland, missundsjuka, Marx och sorg som flyter* (juli 2015)
45. Anders Nilsson, *Europeiska unionens grekiska kris* (juli 2015)
46. Anders Nilsson, *Vart är Kina på väg?* (augusti 2015)
47. David Ljung, *Vilken framtid har försvarsindustrin?* (november 2015)
48. Bosse Elmgren, *Ett långt brev* (november 2015)
49. Ingvar Johansson, *En död Marx, en åldrad Liedman och dagens unga vänster* (december 2015)
- 2016
50. Johan Lönnroth, *Palme och den socialdemokratiska utopin – en bitvis självbiografisk betraktelse* (februari 2016)
51. Ingvar Johansson, *Välfärdsstaten och globaliseringen* (april 2016)
52. Johan Lönnroth & Jimmy Sand, *”Klassambhäll i omvandling” och ”Det svarta hålet socialismen” – två kapitel ur en kommande bok* (juni 2016)
53. Örjan Nyström, *Ressentiment – socialpsykologiska aspekter av ojämlikhet* (augusti 2016)
54. Anders Nilsson, *Hillary Clinton, Keynes och olika slags keynesianismer* (augusti 2016)
55. Anders Lindberg, Nathalie Besér, Anders Högström, Marie Demker, Ann-Marie Ljungberg, Lars Wenander, Cecilia Dalman Eek, Anders Nilsson & Johan Flanke, *Inte bara ekonomin är bankrutt – GP från socialliberalism till högerpopulism* (september 2016)
56. Anders Nilsson, *Nyanländas väg till jobb – med appendix om hyperrealiteten* (november 2016)
- 2017
57. Stefan Carlén & Christer Persson, *Är det möjligt att nå arbetslöshetsmålet? En starkare ekonomisk politik är nödvändig* (januari 2017)
58. Åke Magnusson & Anders Nilsson, *Global värld – gemensam färd?* (april 2017)
59. Ann-Marie Ljungberg, Johan Lönnroth & Jimmy Sand, *150 år av feminism – från kvinnosak till jämställdhetspolitik* (juni 2017)
- 2018
60. Ingvar Johansson, *Sverige som hybridstat: Det krävs en perspektivförskjutning i synen på Sverige* (september 2018)
61. Örjan Nyström, *Meritokratismens värdegrund – om jämlikhet och meritokrati* (december 2018)
- 2019
62. Örjan Nyström, *Professionerna* (juni 2019)
63. Ann-Charlotte Kindmark och Olivia Hjort, *Den enda berättelsen? -En kvantitativ studie av könsfördelningen i 1181 barnböcker på sju förskolor i Göteborg.* (augusti 2019)

64. *Jonas Olofsson, Har den
nyliberala eran nått vägs
ände?(oktober2019)*

65. *Johan Lönnroth, Den svenska
riksbanksreformen 1998/99*

66. *Ingvar Johansson,
Professionalisering i en ny tid.
Tankar kring det
socialdemokratiska
strategitänkandet.*

2020

Samtliga tidigare rapporter kan laddas ned från www.tankeverksamheten.se.

Skickar du din e-postadress till redaktion@tankeverksamheten.se så ser vi till att du inte missar någonting i vår kommande utgivning.

I flera demokratier i världen har man valt ledare som är klimatförnekare trots att majoriteten av befolkningen är övertygade om att klimatförändringarna sker och att de är orsakade av människan. Så är fallet i bland annat Australien, USA och Brasilien. Även här i Sverige finns det tecken på en sådan utveckling. Ett av dem är att Sverigedemokraterna, som vill att Sverige ska lämna Parisavtalet, får allt fler anhängare. I denna text reflekterar Ann-Marie Ljungberg över demokratin och dess tillkortakommanden med Brexit, COP25 och Sverigedemokraternas framgångar som exempel.

